

նելու որոշումներ, օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով հայց ներկայացնելու դատարան և այլն:

Աշխատանքի պետական տեսչին իր լիազորություններն իրականացնելիս պարտավոր է՝

- 1) պահպանել ՀՀ Սահմանադրության, ՀՀ օրենքների և այլ իրավական ակտերի պահանջները,
- 2) պահպանել գործատուի, աշխատողների՝ օրենքով սահմանված իրավունքները,
- 3) աշխատանքային հարաբերությունները կարգավորող օրենսդրական խախտումների մասին ահազանգողների վերաբերյալ չիրապարակել տեղեկություններ և չհայտարարել, որ ստուգումը կատարվում է ահազանգի հիման վրա,
- 4) պաշտոնավարման ընթացքում և պաշտոնաթողությունից հետո՝ հինգ տարվա ընթացքում, պահպանել պաշտոնեական պարտականությունները կատարելու ընթացքում իրեն հայտնի դարձած՝ օրենքով պահպանվող պետական, ծառայողական և առևտրային գաղտնիքները,
- 5) չխոչընդոտել կազմակերպության և նրա աշխատողների բնականոն աշխատանքին,
- 6) իրականացնել անկողնակալ հսկողություն, վերահսկողություն աշխատանքային օրենսդրության և աշխատանքի իրավունքի նորմեր պարունակող այլ իրավական ակտերի պահանջների կատարման նկատմամբ և այլն:

Աշխատանքի պետական տեսչի գործողությունները կարող են բողոքարկվել աշխատանքի գլխավոր պետական տեսչին՝ վերադատության և (կամ) դատական կարգով:

Աշխատանքի գլխավոր պետական տեսչի որոշումները կարող են բողոքարկվել դատական կարգով:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՕՐԵՆՍԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿԻՐԱՐԿՄԱՆ ՆԿԱՏԱՄԲ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՄԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՎԵՐԱՀՄԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԸ

Աշխատանքային օրենսդրության կիրարկման նկատմամբ պետական հսկողությունը և վերահսկողությունն իրականացվում են ստուգումների և ուսումնասիրությունների միջոցով՝ «ՀՀ-ում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» և «Աշխատանքի պետական տեսչության մասին» ՀՀ օրենքներով սահմանված կարգով:

Ստուգումները լինում են ծրագրային (թեմատիկ) և ըստ անհրաժեշտության:

Նոր ստեղծվող կազմակերպություններում աշխատանքային օրենսդրության և աշխատանքի իրավունքի նորմեր պարունակող այլ իրավական ակտերի կիրարկման նկատմամբ ծրագրային ստուգումներն իրականացվում են կազմակերպության գործունեությունն սկսելուց **վեց ամիս հետո**:

Ծրագրային ստուգումներն իրականացվում են տեսչության աշխատանքային ծրագրի հիման վրա՝ ՀՀ աշխատանքի գլխավոր պետական տեսչի հաստատած ստուգումների ժամանակացույցով:

Ըստ անհրաժեշտության ստուգումների համար հիմք են ծառայում պետական մարմինների, տեղական ինքնակառավարման մարմինների, գործատուների, արհեստակցական միությունների, տվյալ կազմակերպության աշխատողների կողմից ստացված ահազանգ-դիմումները՝ կապված աշխատանքային օրենսդրության սահմանված պահանջների ակնհայտ խախտումների կամ անօրինական աշխատանքի կատարման, ինչպես նաև արտադրական այնպիսի իրադրությունների ստեղծման հետ, որոնք կարող են առաջացնել արտադրության տարածքում գտնվող անձանց կյանքի և առողջության համար ծանր կամ վտանգավոր հետևանքներ:

Կոնտակտներ՝
 Աշխատանքի պետական տեսչություն, հեռ.՝ 650212:
 Տեսչության ստորաբաժանումների և տարածքային մարմինների կոնտակտների մասին տեղեկություններ կարելի է ստանալ՝ զանգահարելով վերոնշյալ հեռախոսահամարով:

Սույն տեղեկատվական թերթիկը պատրաստվել և հրատարակվել է Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիայի (հասցե՝ ք. Երևան, Նալբանդյան 7, բն. 2, հեռ.՝ 540199, www.ayla.am) կողմից՝ PriceWaterHouseCoopers-ի և ՀՀ կառավարության կողմից իրականացվող «Հայաստան. Հանրային դոկտրինա քարեփոխումների ծրագրի» շրջանակներում՝ ՄԱԿ-ի Զարգացման ծրագրի օժանդակությամբ:

ՀՀ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱՀՄԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՈԼՈՐՏՈՒՄ

Սույն տեղեկատվական թերթիկում տեղեկատվություն է տրվում աշխատանքային օրենսդրության և աշխատանքի իրավունքի նորմեր պարունակող այլ նորմատիվ իրավական ակտերի հսկողության և վերահսկողության ոլորտում պետության գործառույթների, մասնավորապես, Աշխատանքի պետական տեսչության նպատակների, խնդիրների, գործառույթների, պետական տեսչիների իրավունքների և պարտականությունների, հսկողության և վերահսկողության իրականացման կարգի և հարակից այլ հարցերի վերաբերյալ:

ՀՀ-ում աշխատանքային օրենսդրության և աշխատանքի իրավունքի նորմեր պարունակող այլ նորմատիվ իրավական ակտերի կիրարկման նկատմամբ պետական վերահսկողություն իրականացնող մարմինը ՀՀ Աշխատանքի պետական տեսչությունն է, որը գործում է ՀՀ Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության կազմում:

Աշխատանքի պետական տեսչության **խնդիրներն են.**

ա) գործատուներին, արհեստակցական միություններին և աշխատողներին աշխատանքային օրենսդրության և աշխատանքի իրավունքի նորմեր պարունակող այլ իրավական ակտերի կիրարկման առավել արդյունավետ միջոցների և մեթոդների կիրառման մասին տեղեկատվություն ստանալուն աջակցելը,

բ) աշխատանքի պայմանների, աշխատողների աշխատանքային ազատությունների և իրավունքների պահպանման և պաշտպանության ապահովումը,

գ) աշխատանքային օրենսդրության և աշխատանքի իրավունքի նորմեր պարունակող այլ իրավական ակտերի խախտումների կանխարգելումը,

դ) աշխատանքային օրենսդրության և աշխատանքի իրավունքի նորմեր պարունակող այլ իրավական ակտերի կիրարկման նկատմամբ պետական վերահսկողության իրականացումը:

Տեսչության գործառնությունները բխում են խնդիրներից և իրականացվում են աշխատանքային օրենսդրության դրույթների պահպանման նկատմամբ վերահսկողության, աշխատողների իրավունքների պաշտպանության և խախտված իրավունքների վերականգնման, ընդհանուր խորհրդատվական, վերլուծական և օրենքով նախատեսված այլ ոլորտներում:

Մասնավորապես, աշխատողների իրավունքների և խախտված իրավունքների վերականգնման ոլորտում տեսչությունը՝

ա) կատարում է քաղաքացիների ընդունելություն, քննարկում է քաղաքացիների աշխատանքի իրավունքի խախտման մասին դիմումները, բողոքները և առաջարկները,

բ) օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հսկում և վերահսկում է կոլեկտիվ պայմանագրերով (համաձայնագրերով) նախատեսված պարտավորությունների կատարման ընթացքը, ձեռնարկում է անհրաժեշտ միջոցներ աշխատողների խախտված իրավունքների վերականգնման ուղղությամբ,

գ) հսկողություն և վերահսկողություն է իրականացնում աշխատատեղում աշխատանքի անվտանգության և աշխատանքի պաշտպանության՝ օրենքով սահմանված պարտադիր պահանջների պահպանման նկատ-

մամբ, ուսումնասիրում է աշխատատեղում աշխատանքի անվտանգության կոլեկտիվ և անհատական պաշտպանիչ միջոցների առկայության, պահպանման և շահագործման վիճակը,

դ) հսկողություն և վերահսկողություն է իրականացնում մինչև 18 տարեկան անձանց, ինչպես նաև կանացի՝ աշխատանքային օրենսդրությամբ սահմանված երաշխիքների ապահովման նկատմամբ,

ե) ուսումնասիրում է սեռային հատկանիշով պայմանավորված աշխատանքի ընդունման խտրականության դեպքերը և միջոցներ ձեռնարկում աշխատողների խախտված իրավունքների պաշտպանության ուղղությամբ.

Տեսչությունն իր գործառնություններն իրականացնում է աշխատանքի գլխավոր տեսուչի և տարածքային ստորաբաժանումների միջոցով:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԳԼԽԱՎՈՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒՉԻ ԵՎ ՏԵՍՈՒՉՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆԵՆԵՐԻ ՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՀՀ աշխատանքի գլխավոր պետական տեսուչը՝

ա) կազմակերպում և ղեկավարում է աշխատանքի պետական տեսչության աշխատանքները և պատասխանատվություն է կրում դրա գործունեության համար,

բ) արտադրությունում աշխատողի կյանքին և առողջությանը անմիջական վտանգ սպառնացող խախտումների հայտնաբերման դեպքում՝ համապատասխան փորձաքննական եզրակացության կամ ստուգման ակտի առկայության պայմաններում, սահմանում է խախտումների վերացման կատարման ժամկետներ՝ ըստ հաստատված նորմատիվների. սահմանված ժամկետում թերությունները չվերացնելու դեպքում ժամանակավորապես դադարեցնում է կազմակերպության կամ դրա առանձին ստորաբաժանման աշխատանքները մինչև խախտումների վերացումը,

գ) աշխատանքային օրենսդրության և աշխատանքի իրավունքի նորմեր պարունակող այլ իրավական ակտերի խախտումների արձանագրման դեպքում նշանակում է վարչական տույժեր՝ Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքին համապատասխան,

դ) իր իրավասության սահմաններում ընդունում է գործատուի համար պարտադիր կատարման ենթակա որոշումներ և այլն:

Աշխատանքի պետական տեսուչն իրավունք ունի՝

ա) աշխատանքային օրենսդրության և աշխատանքի իրավունքի նորմեր պարունակող այլ նորմատիվ ի-

րավական ակտերի կիրարկման նկատմամբ հսկողություն և վերահսկողություն իրականացնելու նպատակով, սահմանված նմուշի վկայականի և ստուգման հանձնարարագրի (բացառությամբ անհետաձգելի դեպքերի) ներկայացմամբ, օրվա ցանկացած աշխատանքային ժամի գործատուի կամ նրա ներկայացուցչի ներկայությամբ անարգել մուտք գործելու գործատուի գրասենյակային, առևտրային, արտադրական, պահեստային և այլ ստորաբաժանումներ՝ այդ մասին կազմելով համապատասխան արձանագրություն,

բ) ստուգման անցկացման համար իր իրավասության շրջանակներում գործատուից կամ նրա ներկայացուցչից, պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններից պահանջելու և ստանալու անհրաժեշտ փաստաթղթեր, բացատրություններ, տեղեկանքներ, այլ տեղեկություններ և վերցնելու փաստաթղթերի կրկնօրինակներ ու այլ անհրաժեշտ նյութեր, ինչպես նաև փորձաքննության համար դուրս բերելու օգտագործվող կամ մշակվող նյութերի նմուշներ՝ կազմելով համապատասխան արձանագրություն,

գ) առանձին կամ վկաների ներկայությամբ գործատուներին կամ կազմակերպության անձնակազմին հարցեր տալու աշխատանքային օրենսդրության և աշխատանքի իրավունքի նորմեր պարունակող այլ նորմատիվ իրավական ակտերի կիրարկման վերաբերյալ,

դ) իր իրավասության սահմաններում, ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, ստուգելու աշխատանքի առողջ և անվտանգ պայմանների համապատասխանությունը հաստատված նորմատիվների պահանջներին,

ե) ՀՀ աշխատանքային օրենսդրության և աշխատանքի իրավունքի նորմեր պարունակող այլ իրավական ակտերի խախտումների վերացման, աշխատողների խախտված իրավունքների վերականգնման նպատակով գործատուներին (նրանց ներկայացուցիչներին) ներկայացնելու պարտադիր քննարկման ենթակա միջնորդագրեր,

զ) գործատուի և աշխատողների ներկայացուցիչների հրավերով մասնակցելու կոլեկտիվ պայմանագրերի կնքման նպատակով տարվող բանակցություններին, ինչպես նաև կոլեկտիվ աշխատանքային վեճերի քննարկմանը,

է) աշխատանքային օրենսդրության և աշխատանքի իրավունքի նորմեր պարունակող այլ իրավական ակտերի բացահայտված խախտումները և թերությունները վերացնելու նպատակով պարտադիր կատարման ենթակա գրավոր հանձնարարականներ տալու և հետևելու դրանց կատարմանը,

ը) իր իրավասությունների շրջանակներում ընդու-